

יעֵלְקָה / ה. צ'ולק

סיפור על הגב' לאה צ'ולק ע"ה.

בתה של גב' לאה מספרת:

"אני כל כך שמחה! גדול? במח? אוי, את לא יודעת איזו אבן נגלה מעל לבי עכשו! גדול במח! איפה בדיוק? ברוח השם! פשוט קשה להאמין אחרי כל התקופה הזאת... לא נאמן! אני שמחה כל כך!"

התנישתי במטתי בבת אחת, מסירה את השמיכה בתנופה, כדי לשמע טוב יותר. עם מי מדברת אמא? התחלתי לשפשוף גם את האזניים, כדי להיות בטוחה שאני שומעת נכון. מי היא אותה אלמונית שיש לה גדול במח? וכיצד יתכן, פ-י-צ-ד -?ת-כ-ן שאמא שמחה בכך?

***

יעֵלְקָה היתה נכנסת לתוך ביתנו בפסיעות קטנות ושפופות. "האפורה והגבוהה", כך הייתי מכנה אותה בלבי. היא היתה כבת ששים או שבעים וקולה עצוב ודקיק. "שה' יברך אתכם", היתה אומרת בכל פעם שנכנסה. "שהשם ישלח לכם כל מה שאתם צריכים ורוצים!"

היא היתה מתנישבת ליד השלחן בפלון ומביטה על סביבותיה במבט נוגה. אמא היתה מתנישבת לידה.

"יעֵלְקָה, במה אפשר לכבד אותך?" היתה אמא שואלת.

"די, לאה, לא נעים לי, את כל כך טובה אלי, שהשם יתן לך כמו שאת נותנת לי!"

אמא היתה מגישה שתיה קרה בקיץ או צלחת של מרק בחרף, ויעֵלְקָה היתה מברכת ולוגמת ומביטה סביבה בנאוש. "די, לאה, לך לך, יש לך מספיק עבודה גם בלעדי. אני רק אשב פה ואסתפל עליך ועל הילדים שלך, שיהיו בריאים. אל תטריחי את עצמך. אוי, אם היית הבת שלי הפל הנה נראה אחרת! רק שתמשיכי להיות חזקה תמיד!"

"אמן." היתה אמא אומרת ומתחילה לגהץ. עוד חלצה ועוד אחת. יעֵלְקָה היתה מביטה בנידיה הנריזות של אמא המטיסות את מגהץ הקיטור על הבד הלבן, ועל הענן האפרפר שעלה ממנו ונמוג בתקרה.

תמיד כשיעקבה היתה מגיעה הנה עומד שקט עצוב בסלון. אני הייתי נמלטת לחדר הילדים, נרמעת מן השתיקה הסמיכה. לפעמים אמא היתה קוראת לי ומבקשת שאפגס ואספר ליעקבה את אשר למדנו בבית הספר. יעקבה היתה מתבוננת בי בשקט, מקשיבה ומתרגשת ועיניה מתמלאות דמעות. "אוי, אם היית הנכדה שלי הכל הנה נראה אחרת!" כך היתה אומרת. לפעמים היתה מביאה לנו ממתקים או מתנות קטנות, אבל אני לא אהבתי אותם. הנה להם טעם של עצב ושל יאוש, אפילו שתמיד יעקבה אמרה כאשר יצאה: "שמחתם אותי כל כך, לאה! כשאני יוצאת מכאן אני מרגישה בן אדם חדש!" הדלת היתה נסגרת מאחוריה, ואני הייתי נושמת לרוחה, כאלו גל של שמחה שטף בחזרה את הבית.

*****

יום אחד התחילה יעקבה לדבר שטיות. זה נשמע מצחיק? זה לא הנה מצחיק בכלל. זה התחיל בכך שיעקבה החלה לדבר לאט מן הרגיל. המלים יצאו במאמץ מתוך פיה, כאלו היו אבנים כבדות. אז עדין לא שמנו לב שמשוהו השתנה, חשבנו שזה סתם...

אחר כך יעקבה התחילה לומר משפטים מבלי לסיים אותם. "לאה, אפשר בבקשה - - -" היא התחילה, מבטה ננעץ בנקודה פלשהי, ומלותיה התפזרו בחלל. "אני מברכת אותך שתמיד תמיד - - -" היתה מתחילה, ומסימת: "שתמיד תמיד - - -".

ולבסוף היו המשפטים של יעקבה מבלבלים כל כך, כאלו גזרו מלים מתוך ספר וערבבו אותם במיקור גדול: "אם היית הבת שלי לשכב על הספה", אמרה יעקבה. היא היתה מביטה בה ביאוש תהומי, במבט שצער עמק של שנים מהול בו, והיתה משיבה ברצינות: "טוק טוק טוק! אני אקח את השטיח!"

מאז התחילה יעקבה לדבר שטיות, הייתי נוהגת לצאת מן הבית כשהגיעה; הולכת לחברה או עורכת קניות. הנה לי קשה לשמע את השיחות הבלתי אפשריות הללו.

במקרים שבהם לא יצאתי, נאלצתי לשמע את שרשרת המשפטים המוזרים ביותר בעולם, שנאמרו תמיד בקול עצוב, דקיק ומונוטוני. "עוד לא התפללתי תפלת שחרית וכבר הגיעה אלי אבן כזו... אני יודעת, זה המנת, זה לא העבודה. זה המנת, זה בשום אופן לא העבודה. זו היתה נדונגה אמיתית: מפות, מצעים, רקמות, תלינו הכל על הקבל ליבוש. על הקבל ליבוש בתוך הקבית. עמק עמק בתוך הקבית. אם היית הבת שלי הייתי מכינה גם לך נדונגה בתוך הקבית."

אמא כָּבַר הַפְּסִיקָה לַתְּמִן אֶת יַעֲקֹבָה. הִיא הִיָּתָה מְקַשֶּׁיבָה לָהּ בְּרִצְיוֹנוֹת וּמִהֲנֵהֶנֶת בְּרֹאשָׁהּ, וַיַּעֲקֹבָה הִיָּתָה מִמְשִׁיכָה בְּלִהְגָה, וּלְפַתַּע מִתְּפַנֵּסֶת בְּשִׁתִּיקָה אַרְכָּפָה אַרְכָּפָה. אִזְּ הִיָּתָה נִנְעֶרֶת מִמְקוֹמָהּ, מִרְפִּינָה אֶת רֹאשָׁהּ לְשֵׁלוֹם וּפּוֹסַעַת בְּעֶצֶב אֶל הַדָּלֶת. "לְהִתְרַאוֹת, לֵאמֹר" הִיָּתָה אוֹמְרָת. "שְׂמַחְתֶּם אוֹתִי מֵאֲדָ!"

אמא דָּאָגָה לַיַּעֲקֹבָה לִיחִידַת דִּיּוֹר, וּבָהּ הִתְגַּוְרָרָה יַעֲקֹבָה בְּגַפָּהּ. מִדִּי פַעַם בִּקְרָה אוֹתָהּ אִמָּא עִם אַחֵי הַקְּטַנִּים וְהִבִּיאָה לָהּ אֶכָּל וְעוֹגוֹת. שְׂמֵעֵתִי אוֹתָהּ מִתִּיעֶצֶת רַבּוֹת עִם אֲבָא וְעִם רוֹפְאִים מְמַחִים אִיךְ נִתֵּן לַעֲזֹר לַיַּעֲקֹבָה לְצִאת מִן הַשְּׁגָעוֹן שֶׁתִּקְרָה אוֹתָהּ. מֵאוֹם לֹא עֲזַר. יַעֲקֹבָה נָטְלָה כְּדוֹרִים וּתְרוּפוֹת בְּעֶזְרָתָה שֶׁל אִמָּא, אִךְ הִתְנַהֲגוּתָהּ הַמוֹזְרָה לֹא נִעְלָמָה. "תּוֹדָה שְׂאֵת דּוֹאָגֶת לִי כָּךְ. בְּסוֹף הַסְּעוּדָה אוֹצִיא לָךְ שְׁלִישָׁה שְׂקִים. אֶחָד שֶׁל כֶּסֶף, אֶחָד שֶׁל זָהָב וְעוֹד אֶחָד שֶׁל מִפְתָּח לְפֶתַח אֶת הַדָּלֶת בְּבֵית שְׁלִי."

*****

וְאִז, בְּלִילָה אֶחָד כַּהֵּה, שְׂמֵעֵתִי אֶת אִמָּא מְשׁוֹחַחַת בְּטֶלְפוֹן. שְׂכֵנָה שֶׁל יַעֲקֹבָה הִתְקַשְּׁרָה לְאִמָּא, כְּדִי לְסַפֵּר שְׂיַעֲקֹבָה הִרְאָתָה לָהּ דָּף עִם תּוֹצְאוֹת שֶׁל בְּדִיקָה רְפוּאִית שְׁעָרְכָה. בְּבִדִיקָה הִתְבָּרַר שֶׁלַיַּעֲקֹבָה גְדוֹל שְׁפִיר בְּמַח, כְּלוֹמֵר, תְּאִים וְרִקְמוֹת שְׁגָדְלוֹ לְפַתַּע בְּתוֹךְ הַמַּח הַבְּרִיא, וְעַתָּה הֵם מְפָרִיעִים לַתְּפִקּוֹד הַתְּקִין שְׁלוֹ. אִם מְטַפְלִים בְּגְדוֹל שְׁפִיר, הוּא נִעְלָם, בְּעֶזְרַת הַשָּׁם, מִבְּלִי לְהוֹתִיר עַקְבוֹת.

אִמָּא שְׂמָחָה כָּל כָּךְ! הִיא הִבִּינָה – לַיַּעֲקֹבָה יֵשׁ גְּדוֹל שְׂיֹשֵׁב' עַל הַמַּח וּפְשׁוּט מְבִלְבֵּל אֶת הַכֹּל, וְזוֹאת לְאַחַר שֶׁחֲשַׁבְנוּ שְׂיַעֲקֹבָה כָּבַר לֹא תִחְזַר לְעוֹלָם לְדַבֵּר כְּרִגִיל! הִבְנוּ פֶתְאוּם מֵה גָרַם לַיַּעֲקֹבָה לְדַבֵּר דְּבוּרִים מוֹזְרִים כָּל כָּךְ. הַמַּח שֶׁלָּהּ פְּגוּעַ, וְעִמּוֹ נִפְגְּעוּ גַם יְלָלֶת הַחֲשִׁיבָה וְהַדְּבוּר שֶׁלָּהּ.

אִמָּא הִתְבַּרְגְּשָׁה מֵאֲדָ. "אִם הַנְּתוּחַ יִצְלִיחַ וְהַגְּדוֹל יוֹסֵר, תָּשׁוּב יַעֲקֹבָה לְהִתְנַהֵג כְּרִגִיל!" אִמָּא הִיָּתָה מְלֹאֶת תִּקְוָה. מִזְּמַן לֹא שְׂמֵעֵתִי אוֹתָהּ מְדַבֵּרֶת כָּל כָּךְ בְּהִתְבַּרְגְּשׁוֹת, כְּאִלּוּ נִכְתָּה בְּפִיס אִמָּתִי! "וְאֲנִי לֹא הִעֲלִיתִי בְּדַעֲתִי שְׁזוּהִי הַסִּבָּה לְבִלְבוּל שְׁלָהּ!" אִמָּרָה אִמָּא בְּטֶלְפוֹן. "חֲשַׁבְתִּי שֶׁרַק כְּדוֹרִים יְכוּלִים לַעֲזֹר. בְּכֹלֵל לֹא חֲשַׁבְתִּי בְּכוּוֹן הַזֶּה, שֶׁל בְּעִיָּה פִּיזְיוֹלוֹגִית בְּמַח!"

בְּיוֹם הַנְּתוּחַ לִוְתָהּ אִמָּא אֶת יַעֲקֹבָה לְבֵית הַחוֹלִים. כְּאִשֶּׁר הִכְנִסָה יַעֲקֹבָה לְחֵדֶר הַנְּתוּחַ, לְחֻשָּׁה לָהּ אִמָּא: "רְפוּאָה שְׁלָמָה, יַעֲקֹבָה. אֲנַחְנוּ אִתָּךְ!" אִמָּא הִתְפַּלְלָה לְרְפוּאָתָהּ בְּכֹל מִהְלָךְ הַנְּתוּחַ. הִיא חִכְתָּה בְּדְרִיכוֹת שְׂתַתְּעוֹרֵר. הַאֵם תָּשׁוּב יַעֲקֹבָה לְדַבֵּר כְּמוֹ פַעַם?

□□□□

על המטה הצחורה שצבחה יצקבה בעינים עצומות. אמא ישבה לידה, היטיבה את הפרית ובדקה את טפטוף האינפוזינה. יצקבה פקחה פתאום את עיניה, ואז הבחינה באמא.

היא פקחה בגרונה, ואמא עצרה את נשימתה. מה תאמר עכשו? האם תתחיל שוב במחרוזת של משפטים מבלבלים?

יצקבה אמרה בקול צרוד: "או, לאה, גם לכאן הצלחת להגיע? לא נעים לי, את כל כך טובה אלי, הלואי שהשם יתן לך כמו שאת נוהגת לי!"

ואמא הייתה מאשרת.

שאלות

1. הסיפור מתאר את תמיכתה של _____ ב_____.

- צטטי מן הסיפור משפטים המתארים תמיכה בעזרת מילים.
- צטטי מן הסיפור משפטים המתארים תמיכה בעזרת שתיקה.
- צטטי מן הסיפור משפטים המתארים תמיכה בעזרת נתינה פיזית.
- צטטי מן הסיפור משפטים המתארים תמיכה בעזרת נתינה רגשית.

2. איזו תמיכה היא לדעתך הנחוצה ביותר? נמקי.

3. הפתיחה לסיפור זה היא מפתיעה.

- מה מפתיע בפתיחה לסיפור?
  - מדוע חשוב שהפתיחה לסיפור תהיה מעניינת?
  - חפשי במקראה שלך או בספר קריאה פתיחה נוספת מפתיעה ומעניינת.
- כתבי: שם הסיפור, שם הסופר, מילות הפתיחה לסיפור.

4. האם את מכירה סיפור על גדול בישראל שגמל חסד עם הבריות? ספרי.

5. האם את מכירה אישה בודדה בסיבת מגוריך? חשבי על 3 דרכים בהן ניתן לסייע לה.

ספרי אם אכן סייעת לה בפועל, בכך תזכי למצווה שאין לה שיעור!

6. הדפיסי את המילים הבאות במחברתך:

"אלו דברים שאין להם שעור... שאדם אוכל פרותיהם פעולם

הזה ונקרן קימת לו לעולם הבא... וגמילות חסדים!!!"